

MUTAXASSISLIK DARSLARIDA TALABALAR KREATIV KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN PEDAGOGIK JARAYON MAZMUNI

Namozova Dilorom Tursunovna
FarDU

Annotatsiya: *Maqolada ta'lim tizimida bo'lajak musiqa madaniyati o'qituvchisining kreativ kompetentligini shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik jarayoni mazmunida pedagogik mahorat o'ta muhim bo'lib, u o'z ichiga musiqiy pedagogik ijodkorlikni, o'quv tarbiyaviy vaziyatlar va muammolarni yechishga qobiliyatli bo'lishi, pedagogik texnologiya hamda innovatsion ta'limda kasby kompetentlik va kreativlik haqida tushunchaga ega bo'lishi kabi sifatlarni shakllantirishni qamrab oladi.*

Kalit so'z: *musiqa, pedagog, kreativ, kompetentlik, talaba, xotira*

“Ta'lim-barqaror taraqqiyotini ta'minlovchi asosiy omil sifatida” e'tirof etilib, YUNESKO tomonidan qabul qilingan 2030 yilgacha xalqaro ta'lim konsepsiyasida “Butun hayot davomida sifatli ta'lim olishga imkoniyat yaratish” dolzarb vazifa sifatida qabul qilindi. Ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarni kreativ kompetensiyalarini takomillashtirishga qaratilgan yutuqlarning amaliyotga joriy etilishi yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish, ta'lim sifatini baholashni xalqaro standartlarga moslashtirish, ta'lim tizimini modernizatsiyalash borasida yuqori natijalarga erishilishiga asos bo'lmoqda. Jumladan, bo'lajak musiqa o'qituvchisining kreativ kompetentligini oshirish texnologiyalarini takomillashtirish orqali ularda ijtimoiy borliqqa, pedagogik jarayonlarga ijodiy yondashuv asosida uchinchi renessans ma'naviy poydevorini yaratishda zamin bo'ladi. B'lajak musiqa madaniyati o'qituvchisining kreativ kompetentligini shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik jarayoni mazmunida pedagogik mahorat o'ta muhim bo'lib u o'z ichiga musiqiy pedagogik ijodkorlikni, o'quv tarbiyaviy vaziyatlar va muammolarni yechishga qobiliyatli bo'lishi, pedagogik texnologiya hamda innovatsion ta'limda kasby kompetentlik va kreativlik haqida tushunchaga ega bo'lishi kabi sifatlarni shakllantirishni qamrab oladi.

“O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi 02.02.2022 yildagi PQ-112-son qarorida belgilangan 2022/2023 o'quv yilidan boshlab ta'lim muassasalarida o'quvchi va talabalarning musiqiy bilim va ko'nikmalarini oshirish, ularning qalbida milliy madaniyatga bo'lgan muhabbatni shakllantirish, yosh iste'dodlarni aniqlash va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi” va shunga o'xshash musiqa san'atini rivojlantirish maqsadida bir qator qarorlar qabul qilingani buning yaqqol tasdig'idir[1]. Aynan ana shu qaror

va murojatlarda belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlashda bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativ kompetentligini takomillashtirishdagi ilmiy izlanishlar samarasi kadrlar tayyorlash masalasi e'tiboriga molikdir.

Talabalar kreativ kompetentligini shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik jarayonni tashkil etishda quyidagilarga alohida e'tibor qaratish zarur:

1) talabalar tomonidan ko'p savollar berilishini rag'batlantirish va bu odatni qo'llab-quvvatlash;

2) talabalarning mustaqilligini rag'batlantirish va ularda javobgarlikni kuchaytirish;

3) talabalar tomonidan mustaqil faoliyatni tashkil etilishi uchun imkoniyat yaratish;

4) talabalarning qiziqishlariga e'tibor qaratish.

Quyidagi omillar shaxsda kreativlikni rivojlantirishga to'sqinlik qiladi:

1) o'zini tavakkalchilikdan olib qochish;

2) fikrlash va xatti-harakatlarda qo'pollikka yo'l qo'yish;

3) shaxs fantaziyasi va tasavvurining yuqori baholanmasligi;

4) boshqalarga tobe bo'lish;

5) har qanday holatda ham faqat yutuqni o'ylash.

Mutahassislik darslar orqali bo'lajak musiqa o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini shakllantirish bilan birga ixtisoslik fanlarini o'rganishda o'qituvchilar psixofiziologiyasini anglash xissini tarbiyalash muhim masalalardan biri hisoblanadi. Jumladan, boshlang'ich sinf o'qituvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish usullari va vositalariga ta'sir qiluvchi muhim omillardan biri o'qituvchi-talabalar hamkorligi ekanligiga alohida e'tibor qaratish mutahassislik va ixtisoslik fanlarining dolzarb masalalaridan biri. Ma'lumki, ta'lim jarayoni ikki yoqlama xarakterga ega bo'lib, o'qituvchi va talabalarning teng munosabatlaridan tashkil topadi. Bu jarayonga rahbarlik qiluvchi o'qituvchi ta'lim jarayonining to'g'ri tashkil etish kerak va bu muhim pedagogik jarayonni o'z ichiga oladi.

Zamonaviy pedagogik ta'lim tizimining maqsadi, yangi toifaga mansub bo'lgan musiqa o'qituvchisining umumiy va kasb kamolotiga erishishdan iborat. Chunki, bilim dargohi musiqa rahbari oldiga uning kasb malakasiga va shaxsiy hislatlariga nisbatan yuqori talablar qo'ymoqda. Har qanday pedagogik kasbi murakkab va serqirra jarayondir, Shuning uchun bu kasb qaysi sohaga tegishli bo'lmasin, bo'lajak musiqa o'qituvchisi oldiga ko'pgina talablarni qo'yadi. Ta'lim – tarbiyaning barcha sohalarining maqsadi barkamol shaxs tarbiyalashdir. Lekin bu borada ta'lim muassasalarida estetik turkumga kiruvchi fanlar – musiqa, tasviriy va amaliy san'at, adabiyot va ularning o'zaro aloqadorligi asosiy rolni o'ynaydi. Jumladan, ta'lim muassasalarida musiqa mashg'ulotlari, musiqa o'qituvchilari ham maxsus bilimlar, ko'nikma va malakalar, pedagogik qobiliyat hamda

pedagogik mahoratga ega bo'lishlari lozim. Ma'lumki, musiqa mashg'ulotlari to'rtta musiqiy jarayonni o'z ichiga oladi:

O'qituvchi dars jarayonida faol ishtirok etadi. Talabalarga ta'lim va tarbiya berish, o'quv-metodik ishlarni olib borish, tashkiliy ishlarda ishtirok etish, ijtimoiy hayotda faol ishtirok etish o'qituvchi faoliyatining asosiy tomonlari hisoblanadi. Talabalarga bilim berish pedagog faoliyatida muhim o'rinni egallaydi. Zamon talabiga mos keladigan bilim tizimini talabaga yetkazish, bilim olishga ularni qiziqtirish, bilimlarni o'zlashtirishda talabaning faolligiga erishish hozirgi kundagi mutahassislik va ixtisoslik fanlarining pedagogik jarayonida talab etilmoqda.

Musiqiy uquv jarayoni juda murakkabdir. Musiqiy bilimlarning cheki yo'q. Mutahassislik fanlarida talaba va o'qituvchining pedagogik hamkorlik jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega hisoblanib, ularga quyidagilarni o'z ichiga qamrab oladi:

- bo'lajak musiqa o'qituvchilarining dars davomida befarq bo'lmaslikka, ijodiy faoliyat orqali ixtisoslik fanini puxta o'zlashturushiga, ijod etish va izlanishga, mustaqil fikrlashga majbur etishi;

- talabalarni mutahassislik fanlari o'quv jarayonida bilimga bo'lgan qiziqishlarini doimiy ravishda bo'lishini ta'minlashi;

- talabaning ixtisoslik fanlarida bilimga bo'lgan qiziqishini mustaqil ravishda ijodiy yondoshgan holda kuchaytirishi;

- ustoz va talabaning hamisha hamkorlikdagi faoliyatini tashkillanishi.

Mutaxassislik hamda ixtisoslik darslarida talabalar kreativ kompetentligini shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik jarayonda o'qituvchi va talabaning maqsaddan natijaga erishishida qanday texnologiyani tanlashlari ular ixtiyorida, chunki har ikkala tomonning asosiy maqsadi aniq: natijaga erishishga qaratilgan, bunda talabalarining bilim saviyasi, guruh xarakteri, sharoitga qarab ishlatiladigan texnologiya tanlanadi, masalan, natijaga erishi uchun balkim film, taraqqatma material, chizma va plakatlar, turli adabiyotlar, axborot texnologiyasi kerak bo'lar, bular pedagogik jarayonni tashkil etishga bog'liq.

O'qituvchi bilan bir qatorda o'qitish jarayoni oldindan loyihalashtirish zarur, bu jarayonida o'qituvchi o'quv predmetining o'ziga xos tomonini, joy va sharoitini, talabaning imkoniyati va ehtiyojini hamda hamkorlikdagi faoldiyatini tashkil eta olishini hisobga olishi kerak, shundagina, kerakli kafotlangan natijaga erishish mumkin. Qisqa qilib aytganda, talabani ta'limning markaziga olib chiqish kerak.

O'qituvchi tomonidan har bir mutahassislik darsni yaxlit holatda ko'ra bilish va uni tasavvur etish uchun bo'lajak dars jarayonini loyihalashtirib olish kerak. Bunda o'qituvchiga u tomonidan bo'lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir dars uchun o'qitilayotgan predmet, fanning xususiyatidan, talabalarining imkoniyati va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Bunday texnologik xaritani tuzish oson emas, chunki buning uchun o'qituvchi mutahassislik fanlari qatori pedagogika,

psixologiya, xususiy metodika va axborot texnologiyalardan xabardor bo'lishi zarur hisoblanadi. Har bir darsni rang-barang, qiziqarli bo'lishi avvaldan puxta o'ylab tuzilgan darsning loyixalashtirilgan texnologik xaritasiga bog'liq.

Darsning texnologik xaritasini qay ko'rinishda yoki shaklda tuzish, bu o'qituvchining tajribasi, qo'ygan maqsadi va ixtiyoriga bog'liq. Texnologik karta qanday tuzilgan bo'lsin, unda dars jarayoni yaxlit holda aks etgan bo'lishi hamda aniq belgilangan maqsad, vazifa va kafotlangan natija, dars jarayonini tashkil etishning texnologiyasi to'liq o'z ifodasini topgan bo'lishi kerak. Texnologik kartani tuzilishi o'qituvchini darsni kengaytirilgan konspektini yozishdan xalos etadi, chunki bunday kartada dars jarayonining barcha qirralari o'z aksini topadi.

O'qituvchi tomonidan o'zi o'qitayotgan fanning har bir mavzusi, har bir dars mashg'uloti bo'yicha tuzilgan yuqoridagi kabi texnologik karta unga fanni, predmetini yaxlit holda tasavvur etib yondoshishga, tushunishga (bir semestr, bir o'quv yili bo'yicha), yaxlit o'quv jarayonining boshlanishi, maqsadidan tortib, erishiladigan natijasiga ko'ra olishiga yordam beradi. Ayniqsa, texnologik kartani talabning imkoniyati, ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuzilishi uni shaxs sifatida ta'limning markaziga olib chiqishiga o'qitishning samaradorligini oshirishga imkon yaratadi.

O'qitish jarayonida talabalarga shaxs sifatida qaralishi, turli pedagogik texnologiyalar hamda zamonaviy metodlarni qo'llanilishi ularni ijrochilik mahoratlarini oshirishga, mustaqil, erkin fikrlashga, izlanishga, har bir masalaga ijodiy yondoshish, ma'suliyatni sezish, ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish, tahlil qilish, mutahassislik fanlari va ilmiy adabiyotlardan unumli foydalanishga; eng asosiysi, o'qishga, fanga, pedagogika va o'zi tanlagan kasbiga bo'lgan qiziqishlarni kuchaytiradi.

Kasbiy faoliyatda bunday natijaga erishish amaliyotda o'quv jarayonida innovatsion va axborot texnologiyalarni qo'llashni ham taqazo etadi. Biz ulardan ba'zilar haqida to'xtalib o'tamiz. "Musiqqa o'qitish texnologiyalari va loyihalash" o'quv qo'llanmasida atroflicha tushuncha beramiz. Ushbu o'quv qo'llanmada keltirilgan zamonaviy metodlar, yoki o'qitishning samarasini oshirishga yordam beruvchi texnologik treninglar talabalarda ixtisoslik, ijro mahoratini rivojlantirish, mantiqiy, aqliy, ijodiy, tanqidiy, kognitiv, kommunikativ mustaqil fikrlashni shakllantirishga, qobiliyatlarini rivojlantirishga, raqobatbardosh, yetuk mutaxassis bo'lishlariga hamda mutaxassisga kerakli bo'lgan kasbiy fazilatlarini tarbiyalashga yordam beradi. Bu jarayonga talabning hayotiy tajribasi, mavjud bilimlari, bayon etilayotgan bilimlar tizimiga, fanga o'qishga munosabati ta'sir etadi. Bu sohada talabalarning imkoniyati bir xil bo'lmaydi. Keng bilimga, boy hayotiy tajribaga ega, o'qish ko'nikmalarini o'zlashtirgan talabalar o'qishda muvaffaqiyat bilan ishlaydi. Bilimlarni o'zlashtirishga talabning avval o'zlashtirgan ta'limiy ko'nikma va malakalari ta'sir etadi. Psixologlarning ko'rsatishicha bilimlarni o'zlashtirish, bu yangi qabul etilayotgan informatsiyani talabada avval mavjud bo'lgan

informatsiyalar tizimiga kiritishdir. Talabada bilimlar qanchalik keng bo'lsa, yangi informatsiyani qabul etishi oson bo'ladi.

Yana shunga e'tibor berish kerakki, o'qituvchi talabadagi yangi o'rganilayotgan mavzuga oid ma'lumotlarni tiklashi, mavzuni o'zlashtirishi uchun asos hosil qilishi zarur. Ayniqsa, yangi mavzuni boshlaganda talabalarni qiziqtiradigan savol qo'yilishi, muammoli vaziyatlar yaratilishi qiziqishni kuchaytiradi. O'qituvchi talabaga ta'lim berishda maksimal foyda keltiradigan ish usullarini qo'llashi kerak.

Psixologik nuqtai nazardan qaraganda talabaning bilish jarayoni sezish, idrok, xotira, tafakkur va hayolni o'z ichiga oladi. Sezish va idrok bilimning dastlabki, eng oddiy bosqichi hisoblanadi. Sezishda tashqi dunyo ta'surotlarining xususiyatlari bosh miyada alohida, alohida aks ettiriladi. Idrokda shu taassurotning yaxlit obrazi bosh miyada hosil bo'ladi.

Idrok sezgiga nisbatan murakkab aks ettirish bosqichi bo'lib, unda odamning yoshi, bilimi, hayotiy tajribasi, nutqi, idrok ob'ektiga munosabati, ruhiy holati va boshqalar ta'sir etadi. Sezgi va idrok asosida odamning ichki dunyosi shakllanib boradi.

Xotira shu sezilgan va idrok etilgan ta'surotlarni bosh miyada saqlab qolishini ta'minlaydi. Tashqi dunyo ta'surotlarini inson ongiga o'rnashishi, saqlanishi va keyinchalik qayta tiklanishi xotira hisoblanadi. Xotiraning har bir bosqichiga ta'lim jarayonida katta e'tibor berish kerak. Asosiy e'tiborni esda olib qolish bosqichiga qaratish foydalidir. Chunki, yaxshi esda olib qolingan ta'surot esda uzoq vaqt saqlanib qoladi. Masalan: har bir shaxs hayotida muhim sanalarni-tug'ilgan kunlar, maktabga birinchi borilgan kun, farzand tug'ilishi, mukofot olish va boshqalar doimo aniq eslanadi. Chunki, bunday tantanali (ayrim qayg'uli kunlar) inson shaxsiga kuchli ta'sir etadi va xotiraga qattiq o'rnashib qoladi.

Xotiraning bu xususiyatidan ta'lim jarayonida foydalanish kerak. O'quvchiga yetkazilayotgan materialning hayotiy, ilmiy ahamiyati tushuntirilishi, muammoli vaziyatlar yaratilishi, materialni ta'sirchan usullaridan foydalanib o'tilishiga e'tibor berish zarur.

Uzoq vaqt ta'lim jarayonida xotiraga asoslanib bilim berib kelindi. Bunday o'qitishni an'anaviy o'qitish deyilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi 02.02.2022 yildagi PQ-112-son qarori.
2. Muslimov N.A., va boshqalar. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi/ Monografiya. – T.: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2013.

3. Muslimov N.A va boshqalar. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari. O'quv metodik qo'llanma. – T.: "Sano-standart", 120 – .2015 b.
4. Umumiy pedagogika. Qism 1: darslik / O.Musurmonova [va boshq.]. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2020. – 376 b.
5. Kadirova, M. T. Kompetentlik yondashuvi nazariyasi va uning pedagogik mazmuniga doir qarashlar // Molodoy uchenyy. — 2020. — № 43 (333). — S. 343-345. — URL: <https://moluch.ru/archive/333/74450/> (data obrasheniya: 18.11.2021).
6. Djalalova, N. (2023). YOSHARNING ESTETIK TAFAKKURINI TARBIYALASH VA YUKSAKTIRISHDA MUSIQIY MADANIYATNING O'RNII. *Прикладные науки в современном мире: проблемы и решения*, 2(4), 7-10.
7. Djalalova, N. (2023). PIANO PERFORMANCE AS A FACTOR THAT ACTIVATES STUDENTS'MUSICAL AND AESTHETIC WORLD VIEWS AND DEVELOPS MUSICAL CULTURE. *Science and innovation*, 2(B4), 339-342.
8. Djalalova, N. (2022). МУСИҚИЙ ВА ПЕДАГОГИК МАҲОРАТ АСОСЛАРИ. *Science and innovation*, 1(B8), 478-481.
9. Abdumalikovna, Y. D. (2021). The Role and Importance of Culture and Art in The Development of Society. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 3, 1-3.
10. Juraevna, A. S., Abdumalikovna, Y. D., & Xusanovna, D. N. (2021). MODERN SOCIAL AND PEDAGOGICAL FUNCTIONS OF MUSIC ART AND EDUCATION. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 1(1), 57-59.
11. Тешабаева, О. Н., & Юлдашева, Д. А. (2022). Ўзбекистонда банк хизматлари бозори бошқаруви ва ривожланишининг хусусиятлари. *Results of National Scientific Research International Journal*, 1(3), 91-97.
12. Sobirov, B., Yuldasheva, D., Iroda, N., & Laylo, T. (2022, February). MUSICAL WORKS AND THEIR PLACE IN HUMAN LIFE. In *Archive of Conferences* (pp. 53-56).
13. Achildiyeva, M., Khojimamatov, A., Dilafruz, Y., & Ikromova, F. (2021). Uyghur Folk Singing Genre. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(10).
14. Хожимаматов А. ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТИДА МИЛЛИЙ МУСИҚИЙ МЕРОСГА МУНОСАБАТНИ ЎЗГАРИБ БОРИШ ТЕНДЕНЦИЯСИНИНГ НАЗАРИЙ-МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ. "JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN". JURNALI VOLUME 1, ISSUE 2, 2023. JUNE 249-253 bet.
15. Achildiyeva, M. (2023). PATNISAKI ASHULANING IJTIMOYIY JARAYONDA FALSAFIY TARAQQIYOTI XUSUSIDA. *Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan*, 1(2), 254-266.

16. Achildiyeva, M. (2023). QADIMGI DAVR CHOLG 'U SOZLARI VA ULARNING KELIB CHIQISHI. *DENMARK" THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS OF SCIENTIFIC PROGRESS IN MODERN SOCIETY"*, 14(1).

17. Achildiyeva, M., & Mohinur, M. (2023). O 'ZBEK SAN'ATINING ZABARDAST HOFIZI JO 'RAXON SULTONOV. *DENMARK" THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS OF SCIENTIFIC PROGRESS IN MODERN SOCIETY"*, 14(1).

18. Achildiyeva, M., & Sabina, B. (2023). ALISHER NAVOIY ASARLARIDA MUSIQIY ATAMALAR. *Gospodarka i Innowacje.*, 34, 494-498.

19. Achildiyeva, M., & Atkiyoyeva, R. (2023). O 'ZBEK MILLIY BALETLARINING PSIXO-ESTETIK AHAMIYATI. *Gospodarka i Innowacje.*, 34, 485-489.

20. Namozova, D. T. (2021). MUSIQA DARSLARIDA O'QUVCHILARNI KREATIVLIK HAMDA ERKIN TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNI TASHKIL ETISH. *Scientific progress*, 2(2), 1313-1315.

21. Namozova, D. (2022). BO 'LAJAK MUSIQA O 'QITUVCHILARINING KREATIV KOMPETENTLIGINI MUSIQA TARIXI FANINI O 'QITISH VOSITASIDA SHAKLLANTIRISH. *Science and innovation*, 1(B6), 942-950.

22. Sultonov, A. (2022). MUSIQIY IDROKKA TA'SIR ETUVCHI TRANSFORMATSION TENDENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING SAMARADORLIGI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 314-323.

23. D Namozova, Z Astanova, M Egamberdiyev [APPROACH TO THE USE OF THE LIVES AND WORKS OF BLIND MENTOR ARTISTS IN EDUCATING YOUNG PERFORMERS \(ON THE EXAMPLE OF RASULQORI MAMADALIYEV\)](#) *Science and innovation 2 (B4)*, 149-151

24. Rustamov, I. (2022). DOYRA CHOLG'USIDA IJROCHILIK MAHORATINI OSHIRISHDA QO'LLANILADIGAN MASHQLAR MOHIYATI. *Science and innovation*, 1(B6), 456-460.

25. Rustamov, I. (2022). The Place of Doira Instrument in Uzbek National Art. *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences*, 5, 74-77.

26. Rustamov, Ismoil (2023). DOIRA CHOLG'U IJROCHILIGIDA IJROVIY USULLARNING AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3 (4), 74-79.

27. Ikromova, F. Y. Q., & Achildiyeva, M. (2023). XOR SAN'ATINING KELIB CHIQISH TARIXI, UNING JAMIYAT HAYOTIDAGI O 'RNI VA AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(5), 320-325.

28. 14. Achildieva, M., & Ikromova, F. (2022). THE USE OF MAQOM METHODS IN THE OPERA "LEYLI AND MAJNUN" BY REINGOLD GLIER AND TOLIBJON SODIKOV. *Science and Innovation*, 1(4), 23-28.

29. 15. Xojimamatov, A., & Ikromova, F. (2022). PROBLEMS OF PERFORMING MUSICAL STAGE WORKS (ON THE EXAMPLE OF THE OEUVRE OF UZBEK COMPOSERS). *Science and Innovation*, 1(4), 29-33.

30. 16. Khojimamatov, A., & Ikromova, F. (2022). Look at the Polyphony and Theoretical Heritage of SI Taneev. *Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences*, 8, 87-89.

31. 17. Hojimamatov, A. (2022). CHANG CHOLG 'USI TARIXIGA BIR NAZAR VA UNING ORNAMENTAL BEZAKLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 265-275.

32. 18. Xojimamatov, A., & Ikromova, F. (2022). МУСИҚИЙ САҲНАВИЙ АСАРЛАРНИНГ ИЖРОЧИЛИК МУАММОЛАРИ (ЎЗБЕКИСТОН КОМПОЗИТОРЛАРИ ИЖОДИ МИСОЛИДА). *Science and innovation*, 1(C4), 29-33.

33. Najmetdinova, M. . (2023). YOSHLAR AXLOQIY TARBIYASINI YUKSALTIRISHDA OMMAVIY-MADANIY TADBIRLARNING FALSAFIY TAHLILI. *Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 3(6), 17–24.

34. Najmetdinova, M MAQOM SAHЪATI VA UNING ЁШЛАР МАЪНАВИЙ ДУНЁҚАРАШИГА ТАЪСИРИ *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2023

35. MM Najmetdinova - YOSHLARNING ESTETIK TARBIYASINI SHAKLLANTIRISHDA-AJDODLAR MEROSINING TUTGAN O'RNI *Finland International Scientific Journal of Education ...*, 2023